

1972-01-01

บันทึกไทย

บุญชนะ อัดถาวร

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

อัดถาวร, บุญชนะ (1972) "บันทึกไทย," *Journal of Social Sciences*: Vol. 9: Iss. 1, Article 12.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol9/iss1/12>

This Book Review is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: บุญชนะ อรรถากร. (1972). บันทึกกบฏไทย.
Faculty of Political Science (JSS), 9(1), 131-136.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

หนังสือ

บุญชนะ อัคราทร บันทีกกทูตไทย พระนคร อักษรสัมพันธ์ 2514 1049 หน้า
ราคาส่งจอง 150 บาท ราคาซื้อขายในวงราชการ 200 บาท ราคาจำหน่ายทั่วไป 350 บาท

ผู้วิจารณ์ได้มีโอกาสเป็นเจ้าของหนังสือเล่มนี้ เมื่อประมาณเดือนตุลาคมปีที่แล้ว หลังจากหนังสือนี้ได้ออกเผยแพร่มานี้แล้วระยะหนึ่ง ระหว่างระยะเวลาดังกล่าว หนังสือเล่มนี้ได้รับการวิจารณ์จากหลายวงการ ทั้งในค่านับถือหาสาระ และเจตจำนงของผู้เขียน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้จบลงแล้วในฐานะที่ได้เรียนรัฐศาสตร์การทูตมา แต่ไม่เคยมีโอกาสเข้าไปคลุกคลีในวงการทูตของประเทศใดเลย ผู้วิจารณ์อยากจะแสดงความเห็นส่วนตัวเพิ่มเติมโดยจะถือเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาก่อนนั้นเป็นความรู้ภาคทฤษฎี และหนังสือบันทีกทูตไทยนี้เป็นการให้ความรู้ทางภาคปฏิบัติ โดยจะสรุปผลว่าได้ประโยชน์ และเกิดแนวความคิดอะไรขึ้นมาบ้าง

การเขียนเรื่องราวของตนเองออกตีพิมพ์นั้น เป็นสิ่งที่บุคคลในทุกวงการนิยมกระทำกัน ส่วนมากเรียกกันว่า “อัตตชีวประวัติ” (autobiography) ซึ่งงานดังกล่าวนี้ไม่น่าจะต้องเป็นที่นำมาวิพากษ์วิจารณ์ เพราะแต่ละคนย่อมมีอิสระในการมีทัศนคติต่อตนเอง หรือต่อสิ่งอื่นๆ ได้โดยไม่มีใครมาคัดค้าน ตราบใดที่ทัศนคติที่ได้แสดงออกมานั้นมิใช่เป็นเครื่องมือบั่นทอนความเจริญของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ

แต่สำหรับหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมิได้มีเจตจำนงจะให้มันเป็นอัตตชีวประวัติโดยสมบูรณ์ เพราะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ของภารกิจที่ได้ปฏิบัติไประหว่างการดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ซึ่งสิ่งนี้ ในทางทฤษฎีได้เพิ่มความสำคัญแก่หนังสือเล่มนี้ยิ่งอย่างมหาศาล เพราะคำว่า ‘บันทีก’ หรือ ‘Memoir’ ตามที่ได้มีการระบุไว้ในชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของหนังสือเล่มนี้ มีค่าแปลทางวิชาการชวนเชิญให้ศึกษาค้นคว้าอย่างยิ่ง

กล่าวคือ 'memoir' แปลว่า 'The recollections and diaries of participants in given events or of those who can provide testimony on the events to serve the needs of historical research' ซึ่งก็พ้องกับความปรารถนาของผู้เขียนที่กล่าวไว้ในคำนำ หน้า 1. ดังนั้นแม้ว่าช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ก็ระหว่างเดือนมกราคม 2511 ถึงเดือนสิงหาคม 2512 นั้น จะมีได้มีวิกฤติการณ์ระหว่างชาติที่สำคัญ เช่นการสงครามเกิดขึ้นก็ตาม แต่เมื่อดูตามลักษณะของหนังสือ การตั้งชื่อ และ ความปรารถนาของผู้เขียนแล้ว ผู้อ่านต่างก็คาดว่าหนังสือเล่มนี้จะต้องเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่ง

ในจำนวนความหนาถึง 1049 หน้า "บันทึกทูตไทย" ประกอบด้วยโครงสร้างดังต่อไปนี้คือ

1. บันทึกความจำ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของหนังสือเล่มนี้ 226 บท ซึ่งเป็นภารกิจต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เช่นการเยี่ยมเยียนทูต การต้อนรับทูต การพบปะกับบุคคลสำคัญ ตลอดจนข้อความที่ได้สนทนาแลกเปลี่ยนกับบุคคลเหล่านั้นรวมทั้งความรู้สึกส่วนตัวที่ผู้เขียนมีต่อบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยรวมระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2510 - มีนาคม 2512.

2. ภาคผนวก อีก 6 บท ประกอบด้วยบทความของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและอังกฤษ 4 บท และ บทความจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้เขียนอีก 2 ฉบับ

3. ภาคเบ็ดเตล็ด ซึ่งมีแทรกอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของหนังสือเช่นภาพถ่ายพระราชสาส์นตราตั้ง ปาฐกถาแลกเปลี่ยนกับประธานาธิบดีจอห์นสัน โทรเลข ตลอดจนรูปถ่ายเหตุการณ์สำคัญ ๆ อีกเล็กน้อย.

ปรากฏว่าหลังจากที่ผู้วิจารณ์ได้ใช้เวลาและความอุตสาหะพยายาม อ่านหนังสือเล่มนี้จนจบทั้ง 1049 หน้าแล้ว ผู้วิจารณ์บังเกิดความรู้สึก "ไม่สมหวัง" และ "ผิดหวัง" ซึ่งเหตุผลของความรู้สึกเช่นนี้พอจะประมวลได้หลายประการ ดังต่อไปนี้.

1 Mario Toscano : *The History of Treaties and International Politics*, Baltimore, The John Hopkins Press ; 1966; p.40

ประการแรก ผู้วิจารณ์มีความรู้สึกที่ว่าถ้าผู้เขียนปรากฏาจะเขียนข้อความให้เกิดบรรยากาศต่าง ๆ ดังที่ได้มีในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนไม่ควรตั้งชื่อในภาษาไทยว่า “บันทึกทูตไทย” หรือ ในภาษาอังกฤษว่า “Ambassador’s Memoir” และมีโครงสร้างในการเขียนบันทึกความจำแต่ละอันแบ่งเป็นข้อ ๆ อย่างมีแบบแผน และมีคำนำว่า ‘เรื่องที่ควรบันทึก มีดังต่อไปนี้....’ เพราะชื่อเรื่องหรือแบบแผนการเขียนก็ตามมิได้มีส่วนสัมพันธ์กับข้อความหรือสำนวนที่ผู้เขียนได้ใช้เลย บันทึกความจำทั้ง 226 บทนั้น ในหลายส่วนของหลายบทเมื่ออ่านแล้ว เกิดความคิดแย้งว่า “ไม่น่าจะต้องนำมาบันทึกเลย” (ตัวอย่างเช่นหน้า 61 ข้อ 3.1, หน้า 63 ข้อ 3.6, หน้า 262 ข้อ 2.1-2.2, หน้า 291, ข้อ 2, หน้า 642 ข้อ 2.2-2.3-2.4-2.7 ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น) ดังนั้นจำนวน 1049 หน้า จึงแสดงให้เห็นว่า “จำนวนหน้า” นั้น หาได้ส่วนสัมพันธ์กับ “เนื้อหา” ของหนังสือเล่มนี้ไม่

ถ้าผู้เขียนตั้งใจจะมีวิธีการเขียนแบบตามสบาย โดยมีเรื่องเบ็ดเตล็ดประกอบด้วย (เป็นส่วนมาก) แล้ว ผู้เขียนน่าจะยึดถือแนวการเขียนของ John K. Galbraith² อดีตทูตสหรัฐประจำอินเดีย ซึ่งเขียนไว้ในชื่อเรื่องทำนองเดียวกันจะเหมาะกว่า คือจะทำให้เรื่องน่าอ่านขึ้น และผู้เขียนก็มีสิทธิ์มากขึ้นในการนำเอาเรื่องไม่เป็นเรื่องมาเล่าสู่กันฟังอย่างกันเอง ดังนั้นผู้วิจารณ์จึงมีความไม่สบายใจที่จะต้องถูกจับให้อ่านข้อความซึ่งไม่มีลักษณะ เป็น ‘ทางการ’ แต่อยู่ในโครงสร้างที่วางไว้อย่างเป็น ‘ทางการ’

ประการที่สอง ชื่อเรื่องของหนังสือเล่มนี้ พาให้ผู้วิจารณ์หลงเข้าใจผิดว่าคงจะได้ความรู้ในกิจการของวงการทูตเพิ่มเติมจากทฤษฎีที่เคยเล่าเรียนมากล่าวคือ ผู้วิจารณ์ คาดว่า ‘ทูตไทย’ คงจะมี ‘บันทึก’ ที่ นำเอาบุคคลภายนอกล่วงล้ำเข้าไปในวงการทูต ซึ่งถือกันว่าเป็นวงการที่มีเกียรติยิ่ง แต่ปรารถนาจะต้องได้รับความผิดหวัง ในเรื่องนี้ มิใช่ว่าผู้วิจารณ์จะไร้เดียงสา และ ‘หวัง’ มากเกินไปจากวงการทูต ผู้วิจารณ์ยอมรับว่าสถาบันการทูตในปัจจุบันต่างกับในสมัยโบราณมาก ในสมัยโบราณเนื่องจากอุปสรรคทางการสื่อสารคมนาคม ทำให้ทูตจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจ และผู้วางนโยบายไม่ผิดกับนักการเมือง (ในเรื่องนี้ ผู้วิจารณ์

2 John K. Galbraith : *Ambassador's Journal* ; Boston, Houghton Mifflin Co. ; 1969.

จึงมีความเห็นว่า คำสนทนาระหว่างผู้เขียน และประมุขศาลสูงของสหรัฐอเมริกา ในบันทึกที่ 103 ข้อ 1 หน้า 292 ไม่ถูกต้องกับความจริงที่ว่าทูตสมัยก่อนไม่ต้องทำอะไร) แต่ในสมัยนี้ทูตของแต่ละประเทศเป็นเพียง ‘ผู้แทน’ ของแต่ละรัฐบาลเพื่อแสดงความมีไมตรีจิตระหว่างกันเท่านั้น นโยบายไม่ว่าชั้นสุดท้ายหรือชั้นธรรมดาก็จะต้องถูกกำหนดโดยนักการเมืองทั้งนั้น (ผู้เขียนก็ได้ประสบกับตัวอย่างด้วยตนเอง ตามที่บันทึกไว้ในหน้า 365) และในทำนองเดียวกัน ผู้วิจารณ์ก็มีได้เพื่อพากไปตามคุณสมบัติของนักการทูตตามที่ Nicolson³ ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ความเที่ยงตรง ความสุขุม ความมีอารมณ์ดี ความอดทน ความสุภาพ และความภาคภูมิใจ ผู้วิจารณ์ยอมรับความจริงที่ว่า ปัจจุบันนี้ทูตทำอะไรไม่ได้มาก และไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่เพียบพร้อม ด้วยคุณสมบัติครบถ้วนในเมื่อตนเองอยู่ในสภาพที่จะต้องโอนเอียงไปในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติตามที่ได้รับบัญชามา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจารณ์ยังอดนึกไม่ได้ว่า อย่างน้อยที่สุดในวงการนี้แม้ว่าบุคคลที่เรียกได้ว่าทูตอาชีพเหลืออยู่น้อยเต็มที่แล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีความ ‘สง่า’ หลงเหลืออยู่บ้าง ไม่ว่าในการวางตัว หรือถ้อยคำสนทนาระหว่างกัน แต่จากหนังสือเล่มนี้ ถ้าจะให้เชื่อตามทั้งหมด ผู้วิจารณ์ได้ภาพพจน์ว่า วงการทูตปัจจุบันมิได้ต่างไปจากวงนิทาสโมสรของบุคคลธรรมดาอื่น ๆ โดยดูตัวอย่างได้จากการบันทึกในหน้า 11 ข้อ 3 หน้า 24 ข้อ 5, หน้า 40 ข้อ 5, หน้า 73 ข้อ 3 ฯลฯ ซึ่งเป็นบันทึกคำสนทนาของทูตต่าง ๆ กล่าวพาตพิงถึงกันโดยไม่ต้องคำนึงถึงแบบแผนของการใช้ “ภาษาของนักการทูต” เลย

ประการที่สาม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแก่ผู้วิจารณ์บ่อยครั้งที่สุดจากการอ่านหนังสือเล่มนี้คือ ความรู้สึก ‘เขิน’ ความ ‘เขิน’ ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการอ่านข้อความ ที่คิดว่าไม่น่าจะต้องเอามาพูดกัน หรืออย่างน้อยเมื่อพูดแล้วก็ไม่น่าจะต้องนำมาบันทึกไว้เป็นหลักฐาน สิ่งนี้ทำให้ผู้วิจารณ์เริ่มเห็นความจำเป็นของการต้องมี ‘เอกสารลับ’ คือข้อความที่ความจริงไม่ใช่เรื่องลับอะไร แต่เมื่อพูดออกมาจะไม่เหมาะสม และยิ่งความกระทบกระเทือนให้แก่หลายฝ่ายโดยไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้น จึงควรเก็บไว้เป็นความลับเสียดีกว่า

3 Harold Nicolson : *Diplomacy*, London, Oxford University Press, 1963(3 rd. ed.)p.104

ตัวอย่างของการบันทึก ที่ผู้วิจารณ์อ่านแล้วรู้สึก 'เงิน' และไม่สบายใจ เช่นในข้อความที่เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหน้า 11 ที่กล่าวถึง Mr. Martin ผู้ช่วยพิเศษของ ร.ม.ท. ต่างประเทศสหรัฐอเมริกา Mr. Martin บอกผู้เขียนว่า "ในหลวงเคยรับสั่งแก่เขาสมัยเป็นเอกอัครราชทูตว่า ความเห็นของคึกฤทธิ์นั้นไม่ใช่จะต้องถูกต้องเสมอไป" ข้อความนี้ความจริงพิจารณาแล้วไม่มีใครได้ประโยชน์เสียประโยชน์ชั้นร้ายแรง แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ที่บุคคลขนาดเอกอัครราชทูตไม่สมควรจะต้องนำมาบันทึกเพื่อเผยแพร่ แม้จะมีการสนทนาดังกล่าวเกิดขึ้นไปตามนั้น นอกจากนั้นบทสนทนากับ ร.ม.ท. ถนัด (หน้า 358) หรือข้อความที่กล่าวถึงบุคคลอื่น ๆ เช่น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หรือ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ได้มีผู้หยิบยกนำไปวิจารณ์แล้วนั้น ก็ได้ให้ความรู้สึก 'เงิน' แก่ผู้วิจารณ์ได้ไม่น้อยซึ่งเป็นการรู้สึกที่ผู้วิจารณ์มิได้คาดคิดมาก่อนเมื่อเตรียมจะอ่าน 'บันทึก' ซึ่งเขียนโดย 'ทูตไทย'

จริงอยู่ 'บันทึก' หรือ 'memoir' โดยทั่วไปจะมีความสำคัญโดยตรงที่ให้ความรู้ชั้น 'วงใน' จริง ๆ หรือชั้น 'เปิดเผย' สารบางอย่างซึ่งไม่เคยมีคนอื่นรู้มาก่อน บันทึกของนักการเมืองและนักการทูต ระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสอง ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เพราะมีสารหลายอย่างปรากฏอยู่ในบันทึกเหล่านั้น⁴ ถ้าผู้เขียน 'บันทึกทูตไทย' ต้องการจะบันทึกถึงสิ่งอันไม่พึงกล่าวตามวิธีการที่ไกรกระทำให้โดยมีเจตจำนงให้ผู้อ่านได้เกิดภาพพจน์ที่เรียกกันว่า 'insight' นั้น ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าเจตจำนงนี้จะไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ

เท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เป็นความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจารณ์ ซึ่งส่วนหนึ่งของความ 'ไม่สมหวัง' ในการอ่านหนังสือเล่มนี้ อาจจะมาจก เวลาที่ต้องทุ่มเทไปในการอ่านหนังสือเป็นพัน ๆ หน้า กับประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไม่ได้สัดส่วนที่น่าพอใจ แต่อย่างไรก็ตามประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้มีใช้จะไม่มีเสียเลย ผู้ที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุดก็คือ บุคคลที่คาดว่าอาจจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นทูตต่อไป เพราะเท่าที่ผู้เขียนได้บันทึกมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าทูตจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ขนาดครอบจักรวาลได้ จะต้องถกเถียงหรือให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ปัญหาการคุกคามของคอมมิวนิสต์ ปัญหาประชากร ปัญหาอัตราแลกเปลี่ยน ตลอดจนปัญหาทางด้านศึกษาและการบริหารทั่วไป ดังนั้นในสมัยที่มีการแต่งตั้งทูตขึ้นตามเหตุผลทางการเมือง หา

4 คุราละเอียกได้จาก Mario Toscano; op. cit.

ใช่เป็นการคัดเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลไม่นั้น ผู้ที่ไม่เคยคลุกคลีอยู่ในวงการทูตจนเกิด ความชำนาญเพียงพอจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม เพราะถึงแม้ว่าทูตจะมีบทบาททางด้านการตัดสินใจน้อยกว่าในสมัยโบราณ แต่บทบาททางด้านการเป็น 'ตัวแทน' ของประเทศ และการสร้างความรู้สึก ประทับใจ ในนามของประเทศตนนั้นยังคงมีอยู่พร้อมมูล ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จะเป็นคู่มือที่ดีที่สุดทั้งทางด้านการปฏิบัติ และการบันทึกของทูตไทยในยุคต่อไปว่า จะต้องเตรียมตัวในการเป็นทูตอย่างไรจึงจะเรียกได้ว่าได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศ และถ้ามีความประสงค์จะบันทึกภารกิจของตนไว้เผยแพร่ต่อไป จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เอกสารชิ้นนี้มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์โดยไม่ทำให้ผู้อ่านผิดหวัง และไม่เสียสถาบันการทูต

ประทุมพร วัชรเสถียร